مفهوم منفرد خسف بیداء در صحیح مسلم و مستدرک و ضمیمه آن با سفیانی در تفسیر مقاتل

در تفسیر مقاتل[1] دارد؛ ذیل آیه شریفه « وأَخُذُوا مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ»[2] دارد: «نزلت في السفياني»؛ ببینید آن زمان چقدر معروف بوده! یعنی مطلب فقط روائی نبوده است. آیه قرآن بوده است. خود همین صحیح بخاری و مسلم که خسف را گفته اند، مستدرک الصحیحین حاکم نیشابوری، همینجا مطلب خسف را مطرح میکند و ذهبی هم میگوید «علی شرط الشیخین». یعنی روایت مستدرک مثل صحیح بخاری و مسلم است. حاکم صریحاً نقل میکند و میگوید: "قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: " يخرج رجل يقال له: السفياني في عمق دمشق، ... حتى إذا صار ببيداء من الأرض خسف بهم »[3]. یعنی خسف بیدا، فقط خسف منفرد نیست. در صحیح بخاری و مسلم خسف بیداء دارید، اما اسمی از سفیانی ندارید. در مستدرک یک کلمه به آن اضافه میشود، میگوید این خسف بیداء برای «السفیانی» است.

شاگرد: از دمشق به مدینه میرود؟

استاد: بله. در صحیح بخاری و مسلم داشت: «الخسف بالجيش الذي يؤم البيت». در مستدرک کلمه «السفیانی» را اضافه کرده است. در تفسیر مقاتل اضافه دارد و میگوید آیه، «نزلت في السفياني». پس یعنی خروج سفیانی فقط یک چیزی روی ملاحم و روایات نیست. ماخذ قرآنی دارد. آن هم در تفسیر قدیمی مقاتل که معاصر امام علیه‌السلام بود. ببینید روایات چطور به هم مربوط شد.

---

[1] تفسير مقاتل بن سليمان نویسنده : مقاتل بن سليمان جلد : 3 صفحه : 70؛ «(ولو ترى إذ فزعوا فلا فوت) * يقول: إذا فزعوا عند معاينة العذاب، نزلت في السفياني، وذلك أن السفياني يبعث ثلاثين ألف رجل من الشام مقاتلة إلى الحجاز عليهم رجل اسمه بحير بن بجيلة، فإذا انتهوا إلى البيداء خسف بهم، فلا ينجو منهم أحد غير رجل من جهينة اسمه ناجية يفلت وحده، مقلوب وجهه وراء ظهره، يرجع القهقرى، فيخبر الناس بما لقي أصحابه. قال: * (وأخذوا من مكان قريب) * [آية: 51] من تحت أرجلهم».

[2] سبأ٥١

[3] المستدرك على الصحيحين للحاكم (٤/ ٥٦٥)

بازبینی #2
ایجاد شده 29 دسامبر 2025 15:03:17 توسط ... .
به روزرسانی شده 26 فوریه 2026 14:25:52 توسط ... .